

Vapaamuotoinen auditointiraportti

Koulutuskuntayhtymä Tavastian ylläpitämä Vanajaveden opisto kuuluu Suomen suurimpiin kansalaisopistoihin. Opistolla on toimipisteitä noin 100 eri puolilla toiminta-alueitaan. Keskuspaikkana Hämeenlinnassa on Jaakonkatu 28 J-rakennus. Opiston henkilökunta koostuu 15 vakinaisesta henkilöstä. Tuntiopettajia on noin 200. Valtionosuuteen oikeuttavien opetustuntien määrä on yli 33 000.

Opiston vahvuuksia kestävän kehityksen työssä ovat ennen muuta tekemisen määrätietoisuus ja systemaattisuus. Suunnitelmallinen työ kestävän kehityksen edistämiseksi on opistolla alkanut 2016, mutta sitä ennenkin opiston valitsemien kestävän kehityksen teemojen osalta on ollut hyvä perusta. Opisto on ”skannannut” mahdollisuutensa toimia kestävyyttä edistävästi omassa toimintaympäristössään. Koska opisto toimii usealla paikkakunnalla ja järjestää koulutusta useassa yksikössä, tämä onkin tärkeää. Vanajaveden opistolla ison oppilaitoksen rakenteet ja toimintatavat kulkevat rinnan vapaalle sivistystyölle luonteen omaisen kotikutoisuuden ja luovuuden kanssa. Näin syntyy positiivista särmää, mikä ehdottomasti näkyy opiston omaleimaisuutena myös kestävän kehityksen työssä. Muun muassa opiston tapa kierrättää kalusteita, käyttää omaa osaamistaan viihtyvyyden lisäämiseksi ja löytää luovia ratkaisuja yllättävilläkin tavalla, on hyvä esimerkki tästä.

Opiston vahvat hartiat eli Koulutuskuntayhtymä Tavastian ylläpitäjäys, luo tukevan pohjan taloudelliseen kestävyteen. Vakinaisen henkilöstön määrä mahdollistaa useamman kestävästä kehitystä suunnittelevan ja toteuttavan tiimin olemassalon. Tällaisessa mallissa on tärkeää tarkistaa synkronointia tiimien toiminnan sujuvuudeksi. Opistossa olikin keskusteltu laajemmista yhteisistä kokoontumisista jonkin kerran vuodessa. Opiston kestävän kehityksen työ synkronoi hyvin myös Koulutuskuntayhtymä Tavastian oman kestävän kehityksen strategian kanssa, mikä lisää rotevuuutta ja vuorovaikutusta laajemminkin kontekstissa.

Opiston kestävän kehityksen ohjelma on laadittu kolmen teeman kautta. Ohjelma on rakennettu niin, että sen johdonmukaisuus ja säännöllinen, tulokorttimuotoinen arviointimalli selkeyttää käytäntöjä, pitää tavoitteet konkreettisina ja toimenpiteet dokumentoitavina. Kehitystyön vuotuinen sykli on selkeä.

Näyttää, että kestävän kehityksen teemat vahvistavat niin toimintaympäristöä kuin kehittävät oppimisympäristöäkin kestävästä kehitystä tukevaksi. Opiston tilaratkaisut ovat tukeneet ja tukemassa tiloihin liittyvää ykkösteemaa (taloudelliset, toiminnalliset ja opiston viihtyvyyteen tähtäävät tilaratkaisut). Myös kaksi muuta teemaa, eli kulttuuriympäristö, tavat ja perinteet sekä monikulttuurisuus ja kansainvälisyys ovat löytäneet oppimisympäristössä toimivat ratkaisut. Digitaalisuus ja verkko-oppiminen laajentavat kestävän kehityksen toimintaa. Oppimisympäristöt ovat laajentuneet niiden myötä myös ajasta ja paikasta riippumattomiksi.

Tiedotus on hyvällä tolalla. Opisto käyttää monimediallisuutta kestävän kehityksen viestintään laajasti ja ajanmukaisesti. Tapahtumat ja ajankohtaiset asiat nousevat hyvin esille. Tapahtumat ovat monella tapaa opiston omaleimaista toimintaa, missä kestävän kehityksen eri näkökulmia on mahdollista esitellä esim. musiikin tai tanssin keinoin.

Kehittämisen näkökulmasta opisto voisi tässä vaiheessa työtä ottaa harppauksen eteenpäin valittujen teemojen kehitysohjon. Kestävän kehityksen ohjelmassa mainitaan,

että opisto poimii ajassa liikkuvat ilmiöt nopeasti toimintaansa. Tämä lähestymistapa antaa haasteen pohtia laajennuksia valittujen teemojen sisällä tai suunnitella jopa uusia teemoja

Oppimistoiminnassa voisi oppimistavoitteita kirkastaa; kertoa opiskelijoille, asiakkaille ja sidosryhmilleen, että nämä ja nämä sisällöt ja tekemisen muodot ovat kestävän tulevaisuuden rakentamista ja liittyvät olennaisesti opiston keke-toimintaan. Monessa koulutuksessa kestävän kehityksen oppimistavoitteet ovat sisällä kuin sokeri teessä, olemassa, mutta niitä voisi läpinäkyvyyden ja oman työn kannalta hyvä alleviivata. Myös digitaalisen osaamisen hankkeet tulisivat näkyviin kestävän kehityksen työn osana, jos niiden kohdalla avattaisiin perusteluja ja esimerkiksi ESR-hankkeiden tavoitteet kestävä kehityksen edistämiseen.

Opiston kestävän kehityksen ohjelma on rakennettu nerokkaasti teemojen kautta. Oppimistoimintahan on opiston keskeinen tehtävä ja sen tavoitteet, toiminta ja pedagogiset ratkaisut näkyvät opiston vapaan sivistystyön opetussuunnitelmassa. Voi olla, että juuri sen vuoksi pedagogiikkaa ja pedagogisia ratkaisuja ei niinkään ole enää avattu keke-ohjelmassa. Tärkeää olisi kuitenkin katsoa niitä rinnakkain. On kuitenkin hyvä, että teemat johdonmukaisesti ohjaavat toimintaa. Se, että tehdään asioita systemaattisesti ja pidetään niitä yllä, vie aina paremmin eteenpäin kuin kertaratkaisut.

Asiakasraadin tehokkaampaa hyödyntämistä kannattaa harkita. On hienoa, että toiminta on aloitettu ja pohdittu mahdollisuuksia osallistaa asiakkaita ja sidosryhmiä, saada heidät mukaan opiston kehitysohjelmaan.

Nyt rohkaisen ottamaan vahvuudet Vanajaveden opiston kestävän kehityksen työn voimavaraksi. Esteettinen ympäristö, hyvinvointi ja kiertotalouden esiinnostaminen ansaitsevat laajempaa huomiota. Hyvinvoinnin monimuotoisuuteenkin voisi kiinnittää huomiota. Kulttuuri, tavat ja perinteet voisi nostaa aktiivisen luhimisen raaka-aineeksi.

Ekososiaalisen sivistyksen ja merkityksellisyyden kautta toimiminen kannattaa nostaa johtotähdeksi ja esimerkiksi kouluttajien koulutuksen sisällöksi. Se on vapaan sivistystyön ominta toimintakenttä: kun luonto voi hyvin, ihminenkin voi hyvin. Katoavat perinneympäristöt voisivat liittyä hyvin opiston kakkosteemaan (kulttuuriympäristö, tavat ja perinteet).

Ympäristötunteita olisi tärkeää käsitellä. Panu Pihkala on nostanut hiljattain esille esimerkiksi surun ja suuttumuksen. Olisiko opisto turvallinen paikka pohtia, esittää kysymyksiä ja jakaa ajatuksiaan niin, että saa tukea ja apua muilta? Voisiko opisto edesauttaa kääntämään välinpitämättömyyttä tai lamaannusta toiminnaksi?

Rohkaisisin toimintaan koko kuntayhtymän ja koko toiminta-alueen muutosagenttina, uskallusta ja rohkeutta näkyä ja vaikuttaa kestävyysosaajana, myös valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla!

Onneksi olkoon Vanajaveden opisto. Olette hyvässä vaiheessa kestävän kehityksen työssänne. Se on työtä, jolla on oikeasti merkitystä. Se on työtä, jolla koko vapaa sivistystyö rakentaa myös omaa tulevaisuuttaan.

Kemiönsaaressa 29.11.2019

Kaisa Lindström,
auditoija

